

19.8.2021

Järjestöjen valtionavustustoiminnan kehittäminen

Valtiovarainministeriö julkaisi toukokuussa kahdeksan ehdotusta järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan, mitä mieltä lausunnonantajat ovat tehdyistä ehdotuksista. Ehdotuksiin perustuvia uudistuksia aletaan suunnitella uudessa, järjestöjen valtionavustustoimintaa kehittävässä työryhmässä.

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeessa (VM212:00/2018) eli valtionavustushankkeessa toimiva järjestöjen valtionavustuskäytänteiden kehittämisjaosto selvitti tehtävänantonsa mukaisesti, millaisia valtionavustuksia järjestöille myönnetään rahapelitoiminnan tuotosta ja minkälaisia valtionavustuskäytäntöjä siihen liittyy. [Ehdotukset](#) järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi julkaistiin 25. toukokuuta ja niistä oli mahdollista lausua elokuun kuudenteen päivään mennessä [lausuntopalvelussa](#).

Lausunnon antoi kaiken kaikkiaan 69 organisaatiota. Lausunnonantajista vajaa 70 prosenttia on järjestöjä, kuten yhdistyksiä ja säätiöitä. Hieman alle kolmannes lausunnonantajista toimii valtionapuviranomaisena. Valtionapuviranomaisista viisi on ministeriöitä, kuusi maakuntaliittoja ja loput valtion virastoja tai laitoksia, jotka myöntävät valtionavustuksia.

Yhteenvedo lausunnoista

Seuraavassa, lyhyessä yhteenvedossa tiivistetään ensin yleiset huomiot annetuista lausunnoista. Sen jälkeen lausunnot ryhmitellään neljäksi kokonaisuudeksi, mikä havainnollistaa lausunnonantajien suhtautumista valtionavustustoiminnan kehittämiseen ja järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamiseen.

Valtionavustustoiminnan kehittämiseen ja sen tavoitteisiin suhtaudutaan myönteisesti. Järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä ja yhdenmukaistamista sen osana pidetään tärkeänä asiana. Valtionapuviranomaisina toimivat ministeriöt ovat ehdotuksia koskevissa lausunnoissaan järjestöjä ja muita valtionavustuksia myöntäviä viranomaisia varauksellisempia.

Toimialojen erityispiirteet, hyvät käytännöt ja erilaiset hallinnolliset ja lainsäädännölliset näkökulmat korostuvat ehdotuksista annetuissa lausunnoissa ja niiden perusteluissa. Edellä mainittuihin lähtökohtiin on kiinnitettävä valmistelussa erityistä huomiota, jotta järjestöjen valtionavustustoimintaa kehitetään valtionavustushankkeessa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valtionapuviranomaiset odottavat valtionavustustoiminnan uudelta toimintamallilta ja siihen siirtymiseltä joustavuutta. Ne haluavat yhdenmukaistaa osan valtionavustuskäytännöistä, mutta säilyttää osan perustellusti erillään toisistaan. Syynä ovat toimialojen erilaiset lähtökohdat, joita myös järjestöt tunnistavat. Valtionavustustoiminnan verkkopalveluiden käyttöönottoa on suunniteltava tapauskohtaisesti valtionapuviranomaisten lähtökohtien vaihdellessa.

Järjestöjen valtionavustustoiminnan kehittäminen edellyttää hyvää yhteistyötä. Varsinkin valtionapuviranomaisina toimivien ministeriöiden mielestä on välttämätöntä asettaa toimeenpanoryhmä, jotta järjestöjen valtionavustustoiminnasta voidaan kehittää uuden toimintamallin mukaista erilaisista lähtökohdista. Järjestöt pitävät osallisuuttaan valtionavustustoiminnan kehittämisessä perustellusti itsestään selvänä asiana, ja yhteistyössä korostetaan niin alueellista edustavuutta kuin järjestöjen monimuotoisuuttakin.

Järjestöt odottavat, että ehdotusten toteuttamista jatketaan valtionavustushankkeessa mahdollisimman ripeästi ilman aiheutonta viivytystä. Ne arvioivat valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin ja sitä tukevien verkkopalveluiden tuovan kaivattuja uudistuksia valtionavustustoimintaan, kuten poistavan järjestöjen yhdenvertaisuuden esteitä. Ehdotusten toteuttamisen arvioidaan kuitenkin vaativan valtionapuviranomaisilta (uusia) resursseja, joiden niiden riittävyys askarruttaa lausunnonantajia.

Lausunnonantajat ovat yhtä mieltä siitä, ettei järjestöjen valtionavustustoiminnan kehittämistä pidä rajata jatkossa vain rahapelitoiminnan tuotosta myönnettäviin valtionavustuksiin ja niihin liittyviin valtionavustuskäytäntöihin. Silti, ne kehottavat kiinnittämään erityistä huomiota rahapelitoiminnan tuottoa koskevan rahoitusmallin uudistamiseen vaikutuksineen. Osa järjestöistä ottaa lausunnoissaan kantaa myös rahapelitoiminnan tuotosta ja rahoituksen määrästä käytyyn ajankohtaiskeskusteluun.

Lausunnonantajilla oli mahdollisuus antaa palautetta jokaisesta ehdotuksesta erikseen. Lausuntopalaute kuvataan ohessa erittäin tiiviisti ja keskeisiä huomioita esiin tuoden.

1. **Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli:** Valtionavustustoiminnan verkkopalveluilta odotetaan helppokäyttöisyyttä ja hyvää käyttökokemusta sekä tapauskohtaista käyttöönottoa.
2. **Vaikuttavuuden suunnittelu ja valtionavustusten kohdentaminen:** Vaikuttavuuden kuvaaminen ja osoittaminen legitimoivat valtionavustustoimintaa, vaikutusten arvioinnin mittareiden ja menetelmien on oltava oikeasuhteisia ja vastattava toimialojen tiedon tarpeisiin.
3. **Toimielinten tehtävät ja toimintatavat:** Ehdotetut painopisteet arvioidaan oikeansuuntaisiksi, mutta toteutus haastaa järjestöjen yhdenvertaista kohtelua valtionavustustoiminnassa. Uusien toimielinten perustamiseen suhtaudutaan ristiriitaisesti.

4. **Järjestöjen taloutta koskevat valtionavustuskäytännöt:** Keskustelunavausta arvostetaan. Hyvät käytännöt halutaan säilyttää. Kokonaisvarallisuuden arvioinnin perusteiden on oltava oikeudenmukaisia. Varainhankinnan tukea tarvitaan nykyistä enemmän.
5. **Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteet:** Toimialojen erityispiirteet on säilytettävä ja kansalaisyhteiskunnan autonomiaa kunnioitettava määriteltäessä toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita järjestöjen kanssa.
6. **Kaksivuotiset yleisavustukset:** Kaksivuotisten yleisavustusten harkinnan ja myöntämisen tavoitteet tunnistetaan, mutta niiden tarkoituksenmukaisuudesta ollaan eri mieltä – erityisesti tilanteessa, jossa rahapelitoiminnan tuotto alenee ja rahapelitoiminnan tuottoa koskevaa rahoitusmallia suunnitellaan uudistettavaksi.
7. **Valtionavustusten edelleen välittäminen:** Nykyinen käytäntö on perusteltu ja se arvioidaan laajuudeltaan riittäväksi. Tulkintaohjeeseen suhtaudutaan myönteisesti.
8. **Valtionavustusten käsittely:** Tiimityön lisäämisestä ja taloustarkastuksen hyödyntämisestä jaeetaan hyviä kokemuksia. Ne perustuvat kuitenkin valtionapuviranomaisten henkilöstötyöhön.

Valtionavustushankkeessa aloittaa uusi järjestötyöryhmä

Valtionavustushankkeen ohjausryhmä asetti 19. elokuuta järjestöjen valtionavustustoimintaa kehittävän työryhmän, josta käytetään lyhennettä järjestötyöryhmä. Sen tavoitteissa ja tehtävissä sekä työskentelyn lähtökohdissa on otettu huomioon annetut lausunnot.

Järjestötyöryhmä osallistuu valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin ja sitä tukevien verkkopalveluiden käyttäjälähtöiseen kehittämiseen valtionavustushankkeessa. Järjestötyöryhmä varmistaa järjestöjen osallistumismahdollisuudet suunnitelluissa uudistuksissa ja tuottaa tarvittavaa asiakasymmärrystä määrittelytyöhön. Sitä varten järjestötyöryhmä koordinoi ministeriöiden, niiden alaisten virastojen ja laitosten sekä järjestöjen välistä yhteistyötä, kun valtionavustustoiminnasta tehdään uuden toimintamallin mukaista toimialojen erilaisista lähtökohdista.

Valtionavustushankkeen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että valtionapuviranomaiset tekevät konkreettisia uudistuksia valtionavustustoiminnassaan. Järjestötyöryhmän ensisijaisena ja erityisenä tavoitteena ja tehtävänä on tukea valtionapuviranomaisina toimivia ministeriöitä kehittämään ja yhdenmukaistamaan järjestöjä koskevia valtionavustuskäytäntöjä toimialoillaan. Järjestötyöryhmä tukee ministeriöitä myös valtionavustustoiminnan rakenteiden kehittämisessä virkahenkilöiden monialaisena ja poikkihallinnollisena yhteistyönä, mihin järjestöjen edustajat osallistuvat soveltuvin osin ja erikseen sovittavalla tavalla.

Järjestötyöryhmän toimikausi on 1.10.2021–31.10.2023 eli lähes valtionavustushankkeen loppuun saakka.

Valtionavustushankkeen ohjausryhmä nimeää järjestötyöryhmän jäsenet syyskuussa, erikseen lähetettyjen nimeämispyyntöjen perusteella. Järjestötyöryhmän työskentelyn etenemistä voi seurata hankeikkunassa, jossa järjestötyöryhmän tavoitteet ja tehtävät kuvataan tätä lausuntoyhteenvettoa laajemmin. Siellä on myös luettavissa luonnos järjestötyöryhmän asettamiskirjeksi, joka päivitetään, kun järjestötyöryhmän jäsenet on nimetty.

Lisätiedot

Hankejohtaja, Tuula Lybeck, 029 553 0595, tuula.lybeck@vm.fi

Erityisasiantuntija, Mikko Lehtonen, 029 516 0197, mikko.lehtonen@vm.fi

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke: <https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen>

Järjestöjen valtionavustustoimintaa kehittävä työryhmä (hankeikkuna): <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM100:00/2021>

Helpoin tapa seurata valtionavustustoiminnan kehittämistä on tilata Valtionavustukset-utiskirje, joka julkaistaan noin kerran kuukaudessa. Utiskirjeessä kurkistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin ja sitä tukevien verkkopalveluiden kehittämiseen erilaisine vaiheineen ja monine tekijöineen.

Lue tai tilaa uutiskirje: <https://vm.fi/uutiskirjeet>.

Valtionavustustoiminnan kehittämisestä keskustellaan erityisesti Twitterissä. Sisällöt kootaan yhteen aihetunnisteella #valtionavustukset. Mitä mieltä sinä olet ehdotuksista järjestöjen valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi? Entä, mitä ajattelet lausuntopalautteesta? Osallistu keskusteluun.